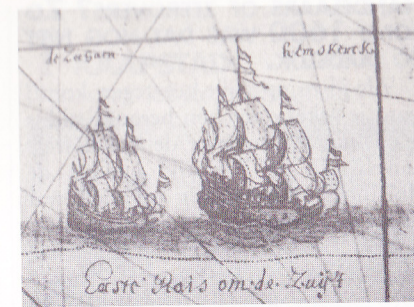

De grootste handelsonderneming op aarde

Wat de VOC liet liggen

DOOR FRANK FLIPPO

6 FORMOSA (TAIWAN):
Hemelse Vuisten

7 DESJIMA (JAPAN):
Lessen in Geduld

5 AMBON (MOLUKKEN):
Luister naar de wind

2 COCHIN:
het matriarchaat van Ayyappan

3 CEYLON (SRI LANKA):
Vipassana en de Gouden Tand

4 BATAVIA (JAVA):
Wajang spelen met de doden

Dit jaar werd de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) vierhonderd jaar geleden opgericht. Ruim een eeuw was zij de grootste en succesvolste onderneming op aarde. Peper en thee, kruidnagelen, kostbare stoffen, sieraden en reukwerk: alles wat kostbaar en exotisch was haalden 'onze' handelaren naar hier, goedschiks of kwaadschiks. Maar lieten ze ook iets liggen? Onkruid bericht over spirituele schatten uit Jakarta, Coromandel, Formosa en andere plaatsen. De Boeddha van Ceylon, het matriarchaat van Kerala, de mystiek van het wajangspel. Reis opnieuw mee met de VOC!

1 KAAPSTAD:
Dansen met de maangodin

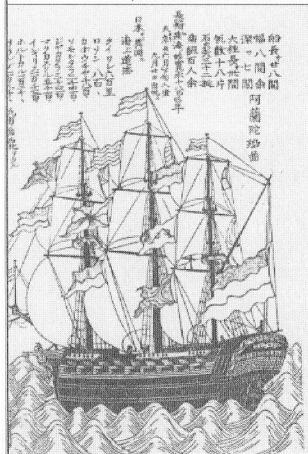
HANDELAARS OF ZEEROVERS? ZO ROND 1600 WAS DAT NOG NIET ZO DUIDELIJK.

'Als je ze op volle zee tegen komt, word je zeker door hen beroofd' aldus een Chinese tekst over de 'roodharige duivels'. In de begintijd hadden de Hollanders ook weinig bij zich wat Chinezen, Perzen of Indiërs interessant vonden. Door te roven, konden de schepen toch aan 'buit' komen. Handel drijven lukte pas na wat vallen en opstaan. Tot pakweg 1650 was iedereen nog veel te druk het vege lijf te redden, om aandacht te kunnen schenken aan zo iets als oosterse spiritualiteit. Factorijen (handelskantoren) werden regelmatig belaagd en beroofd door inlanders. Een bange reiziger sluit zijn geest; pas toen de VOC zijn gezag gevestigd had, kwam er ruimte voor nieuwsgierigheid.

JAN HUYGEN

Voordat er een VOC was, liep alle handel in exotica via Spanjaarden en Portugezen en daar hadden de Hollanders ruzie mee. Zelf de spullen gaan halen, kon pas als je de route kende en die hielden Spanjaarden en Portugezen angstvallig geheim. Een Hollander in Portugese dienst bracht uitkomst. Deze Jan Huygen gaf zijn ogen de kost en publiceerde in 1596 zijn 'Itinerario' met alle benodigde zee-

kaarten. Het avontuur kon beginnen. Iedereen die een boot had, waagde zijn kans en zo ontstond de 'Wilde Vaart.' Het werd ieder voor zich. Als Portugezen Hollandse schepen beschoten, liet men zijn landgenoten letterlijk barsten. Dit kwam ook de

handel niet ten goede en zo ontstond na rijp beraad in 1602 de VOC.

Toen de Hollanders vertrouwd raakten met de tropische natuur en de 'inheemsens', richtte de VOC overal steunpunten in. Kaapstad werd het grote tussenstation. Op Java, Ceylon, Banda en andere plaatsen verschenen Nederlandse stadjes met grachtjes en geveltjes. Vergeleken met Britten en Portugezen hielden de Hollanders zich afzijdig. Zo werd het Nederlands nauwelijks onderwezen, de godsdienst nauwelijks verbreid. Hollanders 'mengden' zich ook weinig.

Pas toen de VOC oppermachtig was, ontstond een voorzichtige belangstelling voor het Andere. Rond 1700 werden de omstreken van Batavia (Djakarta) veilig genoeg om er landhuizen neer te zetten. De koloniale konden nu zonder angst rondwandelen en begonnen verzamelingen op te bouwen van kunst en tropische planten. Vaak wilden ze daardoor niet meer terug naar 'patria' (Nederland). Anderen beschreven de natuur, zoals in het boek 'Hortus Indicus Malabaricus' van Van Rheede tot Drakesteijn. Hij woonde in Cochin aan de Indiase Malabarkust (Kerala) en publiceerde tussen 1678 en 1703 dit werk van 12 delen en bijna 800 illustraties, over de medische eigenschappen van planten ter plekke. Zelfs anno 2002 is het nog onovertroffen. In Batavia werd 's Lands Plantentuin ingericht, een prachtige hortus. Nederlandse volkenkundige musea werden volgestouwd met boeddha-beelden, wajangpoppen en geprepareerde mensenhoofden.

TOERISME

Francois Valentijn publiceerde in 1724, 'Oud en Nieuw Oost Indiën'. Het bevat talloze kaarten en beschrijvingen van godsdiensten en landen, inclusief tempels en biografieën van de Indiase Mogoels. Het maakt dit 3500 pagina's beslaande meesterwerk een 'must' voor iedereen die meer wil

Wat eerst een 'inlander' of een 'inboorling' was, werd een 'edele wilde'

weten over de koloniën. Er ontstond zelfs een soort toerisme. In 1745 was Imhoff, toen hoogste man (Gouverneur-generaal) van de VOC, de eerste die heel Java zelf bereisde. Hij bezocht boeddhistische tempels, sprak met priesters en liet naar van alles en nog wat navraag doen. Imhoff deed oprecht zijn best, zijn wereldbeeld te verbreden. Wat eerst 'inlander' of 'inboorling' was, werd Edele Wilde. Naar geletterde oosterlingen werd nu ook geluisterd: de Wijze Pers, Chinees of Indiër mochten een duit in het zakje doen.

Tenslotte richtten in 1771 vrijmet-selaars 'Batavia's Maatschappij voor Kunsten en Wetenschappen' op. Maar de VOC had zijn langste tijd gehad. Corruptie en lamlendigheid nekten de ooit zo kwieke maatschappij. De opkomst van Engeland drong in Europa Nederland naar de tweede plaats en na enkele smadelijke nederlagen op zee werden de Engelsen ook in de Nederlandse koloniën steeds opdringeriger. In 1795 was de VOC bankroet.

Tot zover deze korte schets; het Onkruidschip van de VOC popelt om uit te varen en doet dat rond 1660. De VOC is dan op zijn hoogtepunt en Nederland bezit een maximum aan vreemd gebied. We doen aan: Kaapstad, Cochin (India), Ceylon (Sri Lanka), Batavia (Djakarta), Ambon, Formosa (Taiwan) en ten slotte Desjima (Japan).

1 KAAPSTAD: Dansen met de maangodin

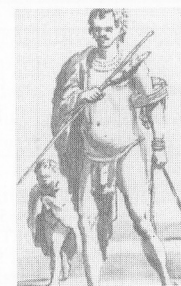
'Toititoittoi' riepen de inheemsens toen Jan Van Riebeeck en de andere stichters van Kaapstad aan land gingen. Zij verstonen dit als 'Hottentotten.'

Deze Khoikhoi (hun echte naam) waren nomaden die leefden van vee-teelt. Omdat zij geloofden in gemeenschappelijk bezit, stalen ze steeds het vee van de Hollanders. Die richtten als reactie muren op en wachtposten.

De Khoikoi aanbidden de maan als godin, vooral de nieuwe en volle, voor regenmaak-rites en dansen. Zij beheerst de aarde en in het bijzonder de regenval.

Een leuke Khoikoi-god is Haitsi-aibib, een volksheld en tovenaars van grote reputatie die van gedaante kon wisselen. Hij stierf vele malen op verschillende plekken, maar kon weer tot leven komen. Zijn graven lagen op veel plekken, en werden gezien als geluksbrenger voor voorbijgangers zeker als je er takken, stukken of lapjes kleding of huiden achterliet.

Onkruidtip: Zoek in de natuur vergeten, overwoekerde akkertjes of andere vreemde, ruige stukjes. Verbeeld je dat Haitsi-Abib daar begraven ligt. Leg er een lapje stof neer. Doe daar later een maanritueel met bevriende heksen.

Wandelen / Yoga / Tai-chi in de Franse Alpen

Het programma is voor iedereen die van de natuur houdt en die zichzelf een week van verstillung gunt. Misschien heb je specifieke doelen, misschien wil je enkel van de rust genieten, even lekker uitgebreid je energie opladen. Vanuit het eeuwenoude landhuis Maison Châbardès organiseren we in het voor- en najaar deze activiteiten. Data: 9 t/m 15 juni 15 t/m 21 september 23 t/m 29 juni 13 t/m 19 oktober

Voor meer informatie of een folder kunt u bellen naar: Cimarron tel: (040) 281 82 00 fax: (040) 281 82 01 e-mail: info@cimarron.nl

Tai Chi Chuan en Chi Kung. Niet te missen: 3e internationale zomerstage in Portugal van 28 juli tot 18 augustus 2002

Informatie: Fabien Bastin
Apartado 149, 8550-909
Monchique, PORTUGAL
Tel/Fax.: 0351 282 913472
E-mail: centrealgarve@tantien.com
www.tantien.com/portugal

Onze stijl kenmerkt zich door het bijzonder werk met de CHI (levensenergie) van de beweging. De stages zijn voor iedereen toegankelijk. Duur naar keuze. Onder leiding van Fabien Bastin, vormingsleraar van de School van de innerlijke Weg in Portugal. In de prachtige streek, met uitzonderlijk zicht op de Picotaberg nabij Monchique aan de Algarvische kust.

Samsara Yoga Opleidingen

Harmonie - Inzicht - Innerlijk evenwicht

Oefenen aan de basis is van lichamelijk, emotioneel en geestelijk belang. Het geeft kracht, zelfvertrouwen en balans.

In de 4-jarige yogadocenten-opleiding (start september) staan kwaliteit en oefenen binnen je eigen grenzen centraal.

Er is een professionele opbouw van lichaams-, adem- en meditatie-oefeningen, met persoonlijke begeleiding.

Nascholingscursussen (start oktober)
Zwangerschap yoga, Kringspier-oefeningen en Kinderyoga.

Informatie: D. Bersma
Prins Hendriklaan 44 - 3721 AT Bilthoven
Tel. 030-2250616 www.samsara.nl
Goedgekeurd door de V.v.Y.N. en de Europese Yogafederatie

2 COCHIN: het matriar- chaat van Ayyappan

De wijde omgeving van deze stad met zijn beroemde 'backwaters' was een matriarchaat. Vrouwen beheerden de landerijen, en hun faam en schoonheid waren vermaard. Nog altijd bezingen Kerala's volksspelen de overwinning van de moedergodin Devi over verderfelijke demonen. Alles in en om Cochin ademt multiculturele tolerantie. Het grootste feest in Kerala is Onam, gevierd door (Sint Thomas-)christenen, Hindoes en moslims samen. Een tijd van vrolijkheid, nieuwe kleren, liederen, tochten door de rijstvelden, en lantaarns.

Nog een voorbeeld: de meest populaire Kerala-god is Ayyappan van Sabarimala. Zijn woudheiligdom trekt elk jaar miljoenen pelgrims. Ayyappan staat voor de synthese van religieuze en sociale gelijkheid. Tenslotte: in het dorp Chennamangalam, 30 kilometer van Cochin staan, een moskee, een tempel, een kerk en een synagoge op de vier hoeken van een plein op elkaar uit te kijken.

Onkruidtip: Bedenk waar in je woonplaats het beste een beeld van de verzoenende Ayyappan zou kunnen staan.

De Kerala-god
Ayyappan

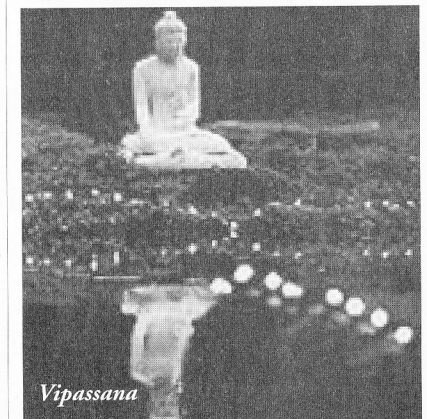
Synagoge in
Chennamangalam

3 CEYLON (SRI LANKA): Vipassana en de Gouden Tand

Dit eiland is het toneel van de mythische slag tussen de aapgod Hanuman en de demon Ravana zoals beschreven in het heilige hindoe-verhaal Ramayana. De overwinning van Hanuman verlost de wereld van zijn grootste boosdoener.

Zoals zo vaak, dreven de Hollanders handel vanaf de kust en meden het binnenland. Daar ligt de al 1000 jaar lang vereerde Voetstap van de Boeddha op een 2200 meter hoge bergtop. Volgens Hindoes de voetstap van Sjiva, volgens moslims die van Adam. In Kandy, ook al het binnenland, ligt een tempel waar een Gouden Tand van de Boeddha te bezichtigen is.

Boeddhisme is al lange tijd de overheersende spirituele richting op Sri Lanka. De versie hier onderwezen heet Theravada. De oudste vorm en volgens hen de meest authentieke. Doel: arhat worden, iemand die de Boeddha volgt en zo zelf Boeddha wordt. Arhat word je zonder tussenkomst van een leraar, door o.a. vipassana-meditatie en door een ingetogen levenshouding.

Onkruidtip: lees de Ramayana of bekijk een toneel- of filmbewerking. Doe een vipassana-meditatie, zie website <http://home.hetnet.nl/-aan-dachtsmeditatie/page3.html>

4 BATAVIA (JAVA): Wajang spelen met de doden

Kroonjuweel in de Gordel van Smaragd, het onbetwiste middelpunt van de VOC-handel. Verder dan bij wetenschappers kwam de kennis vaak niet die de VOC over Java vergaarde en dat is jammer. Java was ook toen al overwegend moslim, maar bezit sporen van vele religies en mystieke stromingen. Het oudst is selamatan, een bijeenkomst voor natuurgeesten en voorouders op specifieke data. Het gegeten voedsel is een offer aan de dode. De priyayi -Javanen stammen af van de oude Javaanse aristocratie. Lang geleden werden de mystieke hoftradities hen door goeroes overgeleverd. Dans, drama, muziek en poëzie hoorden daarbij, net als het wajangspel. Oorspronkelijk symboliseerde dit spel de geesten van de doden in de Javaanse voorouderverering. Later werden er hindoe-verhalen in opgevoerd. Het is typisch Javaans om in symbolen te willen spreken. Symbolen zijn eigenlijk

indirecte beweringen. Voor Javanen hebben planten en dieren ook zielen, dit heeft grote consequenties voor wat je eet.

Onkruidtip: Bezoek een wajangvoorstelling en denk daarbij aan de geesten van de doden. Of ga naar de Hortus in Leiden en probeer daar de zielen te voelen van de uit Indonesië meegenomen tropische planten.

5 AMBON (MOLUKKEN): Luister naar de wind

Dit waren de Specerij-eilanden. Hun bijzondere plantengroei was al bij de Chinezen vermaard. Deze eilanden op de rand van Polynesië trokken ook de VOC op zoek naar kruidnagelen, foelie en muskaatnoten. Koloniale mogendheden leverden hevige strijd met de bevolking en onder elkaar om het monopolie op deze specerijenhandel. Om de handel beter te kunnen controleren, werden de Molukkers ijverig gekerstend. Intussen zijn onder de Molukkers oude overleveringen en magische praktijken veel beter bewaard gebleven dan in de meer centrale delen van Indonesië. Achter de VOC-forten liggen op eilanden als Ceram nog wilde binnenlanden. Er wonen nog tovenaars, die je alleen kunt ontdekken wanneer zij dit zelf verkiezen, dan "sturen die de wind." Bomen, bergen en rivieren, maar ook bepaalde persoonlijke voorwerpen hebben op Ceram nog mythische betekenis.

Onkruidtip: Onderga de Molukse mystiek aan de hand van oude voorwerpen in het Moluks Historisch Museum, Kruisstraat 313, Utrecht. Beluister er Molukse volksmuziek of lees er Molukse volksverhalen. Wie kent de band Massada nog?

Beter leven kun je leren!

Counselling/zelfontwikkeling

Hypnotherapie **nieuw**
Gesprekstherapie
Stress-beheersing
Zelfontwikkeling

Diversen

Feng Shui **nieuw**
Handleeskunde **nieuw**
Kleurentherapie
Kristaltherapie
Numerologie **nieuw**
Tarot

Natuurlijk genezen

Aromatherapie
Voetreflextherapie
Voedingstherapie
Kruidengeneeskunde
Bach Bloesemtherapie
Massage
Acupressuur
Iriscopie
Homeopathie
Het eten de baas

Of je nu je eigen praktijk wilt starten, je manier van leven wilt veranderen of gewoonweg je familie en vrienden wilt helpen, een schriftelijke cursus van het CIVAS kan je leven een nieuwe wending geven. Vraag vandaag nog de gratis studiegids aan voor alle informatie.

Voor een gratis studiegids
bel of schrijf je naar:
CIVAS

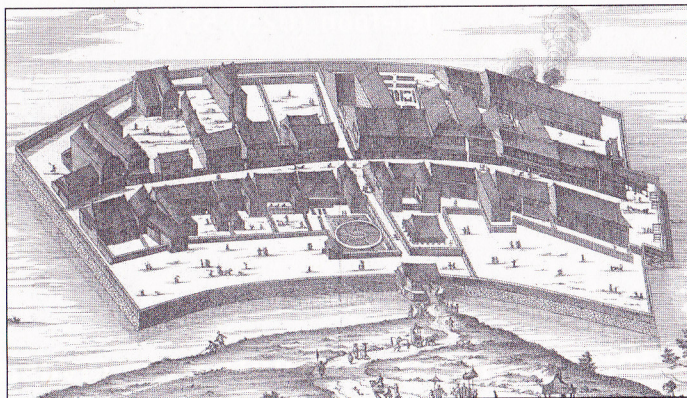
Antwoordnummer 1857
2000 WC Haarlem
Telefoon (023) 55 11 511
(7 dagen/24 uur)

info@civas.nl
www.civas.nl

Nu ook alle informatie op internet: www.civas.nl

6 FORMOSA (TAIWAN): Hemelse Vuisten

Chinezen vonden een goede gezondheid en een lang leven altijd al belangrijk. Tai Chi Chuan hielp om dit te bereiken. 'Tai chi' betekent hemelse harmonie, 'chuan' vuisten. Hemelse vuisten dus. Minder hemelse vuisten van diezelfde Chinezen verdreven de Hollanders reeds na enkele decennia van Formosa. Dit zeer tegen hun zin, want de Taiwanese handel in porselein, zijde en thee was vanaf het begin zeer winstgevend. Maar de Ming-Chinezen bleven waar ze waren en in hun kielzog kwam een vloedgolf aan Chinezen van het vasteland die Taiwan een Chinese provincie maakten. Nog altijd is dit eiland een van de beste plekken om het taoïsme te bestuderen, omdat Mao's volgelingen op het vaste land bijna alle tao-tempels aan diggelen hebben geslagen. Tao, Tai Chi en qigong waren onverhandelbaar en ongrijpbaar voor onze 17de-eeuwse voorvaders, maar de tijden zijn veranderd en vorig jaar zijn de Taiwanese hier zelf iets komen brengen: de Chinees-boeddhistische Fo Kuang Shan tempel op de Gelderse kade in Amsterdam. Fo Kung Shan betekent: Lichtende Boeddha Berg. Bergen, draken, wind en wolken, stromend water en hout zijn belangrijke elementen in zowel taoïsme als boeddhisme. In een Chinese tempel zijn deze twee altijd verweven.

Desjima, het Japanse eiland waar-op de Hollanders mochten wonen voor de handel, verder in het keizerrijk waren zij ongewenst.

Onkruidtip: Verkeer enige tijd in Taiwanese sferen door de tempel aan de Gelderse kade in Amsterdam te bezoeken.

7 DESJIMA (JAPAN): Lessen in Geduld

Verder dan een eilandje voor de kust mochten de Hollanders Japan niet in. Maar de Japanse producten vonden via Desjima hun weg over de wereld. Ongeduld aan Hollandse zijde bleef eeuwenlang een bron van wrevel tussen Japanners en hen. Vaak moesten de tolken het ontgelden. "Geduld is een schone zaak" geldt nog steeds voor elke westerling die het Verre Oosten aandoet. De Hollanders hielden op Desjima nauwkeurig notities bij van alles wat er tussen Japanners en Nederlanders gezegd werd om misverstanden te vermijden en de ingewikkelde Japanse etiquette te kunnen respecteren. Met wisselend succes. Japan is het land van Zen en misschien kun je de hele Zenfilosofie wel samenvatten met: Lessen in Geduld. Dit land van Shinto, Ikebana, Origami en bonsai, van theeceremonies en sushi wordt nu pas bekender. Bonsai, theedrinken, sushi, origami: allemaal geduldwerkjes.

Onkruidtip: Leer een zenuwslopend Japans handwerk om geduld te oefenen.

(advertenties)

Model: Vanessa McGraw

URTEKRAM ZONNEBRANDLOTION 9, 14 & 21

URTEKRAM
— VERDER NIETS

Kijk dit verticaal na bij: www.urtekrum.dk

Natuurlijk slapen op uw Green Sleep Matras

Wat maakt een Green Sleep matras bijzonder?

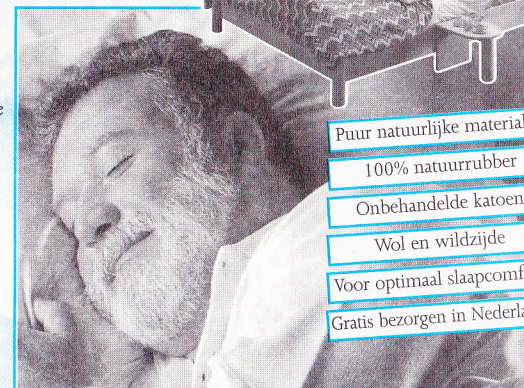
- De kern is van 100% natuurrubber
- De Matrashoes is afritsbaar en bestaat uit onbehandelde katoen, wol en wildzijde
- Perfecte rugondersteuning
- Natuurlijke holling/bolling blijft
- Green Sleep matrassen kunt u krijgen in iedere maat en voor elk gewicht
- Optimaal slaapcomfort

Andere Green Sleep producten:

- Flexibele Bedbodems
- Vier Jaargetijden Dekbedden
- Lakens en Dekbedvertrekken
- Diverse soorten bedombouw

Informatie:

- Voor een persoonlijk advies kunt u terecht in onze showroom in Zutphen
- Wij sturen u graag per omgaande documentatie

Puur natuurlijke materialen
100% natuurrubber
Onbehandelde katoen
Wol en wildzijde
Voor optimaal slaapcomfort
Gratis bezorgen in Nederland

BINORM Velp - Zutphen
Green Sleep Slaapcomfort & Stokke Studio
TURFSTRAAT 6 - 8, 7201 KG ZUTPHEN, TEL. 0575 - 51 20 15
www.binorm.nl E-mail: binorm@binorm.nl